

ודגלו עלי אהבה

הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה: (שיר השירים ב ד).¹

מסכת שבת דף סג עמוד א – לימוד בחברותא

אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש: שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה - הקב"ה שומע לקולן, שנאמר: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני" (שיר השירים ח ג). ואם אין עושין כן - גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל, שנאמר: "ברח דודי ודמה לך לצבי ... על הרי בשמים" (שם יד).²

אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש: שני תלמידי חכמים המדגילים זה לזה בהלכה - הקב"ה אוהבן, שנאמר: "ודגלו עלי אהבה". אמר רבא: והוא דידי צורתא דשמעתא, והוא דלית להו רבה במתא למיגמר מיניה.³

שיר השירים רבה פרשה ב, וילנא סימן ג, דונסקי סימן יג – דגלים דילוגים ודיגולים באהבה

"הביאני אל בית היין" ... ר' מאיר אומר: אמרה כנסת ישראל הושלת בי יצר הרע כיון ואמרתי לעגל: "אלה אלהיך ישראל" (שמות לב ד), הדין חמרא כד עלל בבר נש הוה מערבב ליה.⁴

אמר לו ר' יהודה: דייך מאיר, אין דורשין שיר השירים לגנאי אלא לשבח, שלא נתן שיר השירים אלא לשבחן של ישראל.⁵ ומהו "הביאני אל בית היין"? אמרה כנסת ישראל: הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין - זה סיני; ונתן לי שם דגלי תורה ומצות ומעשים טובים ובאהבה גדולה קבלתי אותם. רבי אבא בשם ר' יצחק אמר: אמרה כנסת ישראל: הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין - זה סיני; ונתן לי משם התורה שנדרשת מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא. מניין? "ודגלו".⁶ ומאהבה גדולה קבלתי, שנאמר: "ודגלו עלי אהבה".⁷ רבי יונה אמר:

¹ כך נפתח פרק ב של שיר השירים בשיר-דיאלוג בין הרעיה לדודה: "אני חבצלת השרון שושנת העמקים: כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הגנות: כתפוח בעצי הער כן דודי בין הגנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי: הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה: סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים פיחולת אהבה אני". והדיאלוג נמשך שם: "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי וכו'".

² שני הפסוקים: "היושבת בגנים חברים מקשיבים ... ברח דודי ... על הרי בשמים" חותמים את הספר ויש לדרוש ולהבין מדוע בחר מחבר שיר השירים לסיים כך את ספרו. ראה כמקדמה דברי שיר השירים רבה על שני פסוקים אלה: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ... אף על פי שישראל עסוקין במלאכתן כל ששת ימים, וביום השבת משכימים ובאים לבית הכנסת, וקורין קריאת שמע, ועוברין לפני התיבה, וקורין בתורה, ומפטירין בנביא, והקב"ה אומר להם: בני, הגביהו קולכם כדי שישמעו חברים שעל גבכם, ואין חברים אלא מלאכי השרת. ותנו דעתכם שלא תשנאו זה את זה, ולא תקנאו זה את זה, ולא תחררו זה עם זה, ולא תביישו זה לזה, שלא יאמרו מלאכי השרת לפני רבש"ע תורה שנתת להם לישראל אינן עוסקין בה, והרי איבה וקנאה ושנאה ותחרות ביניהם ... דבר אחר: היושבת בגנים חברים מקשיבים, כשישראל נכנסין לבתי כנסיות וקורין קריאת שמע בכיוון הדעת, בקול אחד בדעה וטעם אחד, הקב"ה אומר להם: היושבת בגנים, כשאתם קורין חברים אני מפליא שלי מקשיבים לקולך השמיעני. אבל כשישראל קורין קריאת שמע בטירוף הדעת, זה מקדים זה מאחר ואינם מכוונים דעתם בקריאת שמע, רוח הקדש צווחת ואומרת: ברח דודי וכו'". קולך השמיעני ניצב כנגד ברח דודי. וכאן בחבורת שני תלמידי חכמים, או שהם משלימים זה את זה בחברותא אמיתית (אבות פרק ג משנה ב), או שח"ח גורמים לשכינה שתסתלק מישראל. ואנחנו נתמקד, הפעם, בהמשך המאמר שם בגמרא שבת.

³ מדגילים משמע מלשון דגל ובחילוף אותיות: מגדילים, היינו מניפים את הדגל. כך מביאים תוספות במסכת עבודה זרה כב ע"ב בשם רש"י: "מדגילין לשון דגל שמקהילים קהילות ברבים". אלא שתוספות מיד שואלים מהמשך המדרש, מדבריו של רבא שמתנה את הרמת הדגל הזו בכך שהם יודעים את הסוגיה הבסיסית ("ידעי צורתא דשמעתא") ושאינן שם אדם גדול ללמוד ממנו ("לית להו רבה למיגמר מיניה"). מדברי רבא אלה, אומרים תוספות, משתמע שאין מדובר כאן בשני תלמידי חכמים בקיאים ומובהקים שדורשים ברבים, ולפיכך הם מפרשים שמדובר בשני תלמידי חכמים "המכחישין זה לזה ואינם עומדים על העיקר". כך מפרש גם ריטב"א בסוגיה בשבת כאן: "שני תלמידים חכמים המדגילים זה לזה בהלכה. פירוש שמכחישים זה לזה לשאת ולתת בעומקה של הלכה, כדמתרגמינן: במשפט לא ימעל פיו (משלי ט"ז) - לא ידגול פומיה". מדגיל מלשון מעילה. ורש"י כאן (לא זה שתוספות במסכת עבודה זרה מצטט) אומר, בלשון רכה יותר: "המדגילים - מאספין זה את זה, ואומרים: בא ונלמוד ונבין בין שנינו, הואיל ואין לנו רב ללמדנו". כך או כך, מסוגיה זו אנו למדים שניתן לפרש את "ודגלו עלי אהבה" ביותר מאופן אחד.

⁴ רבי מאיר מחמיר מאד בחטא העגל שהיה בצמוד למעמד הר סיני! ראה הדרשה בדברים רבה (ליברמן) פרשת דברים על הפסוק: "אחד עשר יום מחורב - כמה ימים היו מושלמים? להקב"ה ... ר' אליעזר בן יעקב ורשב"י, אחד אמר: כ"ט יום היו מושלמים להקב"ה ו"א יום היו מתחשבים לעשות העגל. ואחד אמר: "א היו מושלמים להקב"ה וכ"ט היו מחשבים לעשות העגל ... ר' חלפתא ור' יהודה בר' אלעי, חד אמר: שני ימים היו מושלמים להקב"ה ... וחד אמר יום אחד ... ר' מאיר אומר: יום אחד לא היו מושלמים להקב"ה, אלא בו ביום עשו עבודה זרה, שכן הוא אומר: ויפתוהו בפייה וגו' ולבם לא נכון עמו (תהלים עח לז) - ראה דברינו **מי פיתה את מי בסיני** בפרשת יתרו. פה לפחות נותן ר' מאיר טעם לדבריו, הוא טעם היין (הדין חמרא) שמשעה שנכנס באדם (כד עלל בבר נש), הוא מערבב ומבלבל אותו.

⁵ ר' יהודה בר' אלעאי ור' מאיר הם מבכירי תלמידיו של ר' עקיבא שקבע: "שאינן כל העולם כולו כדאי כיום שניתן בו שיר השירים לישראל, שכל כתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים" (מסכת ידיים פרק ג משנה ה). בא ר' יהודה ומזכיר לר' מאיר את יחסו של רבם לשיר השירים. ראה בהמשך שיר השירים רבה שם על כינוס תלמידי ר' עקיבא באושא, "בשלפי השמד".

⁶ שהמילה "ודגלו" עולה בגימטריא 49 = מ"ט. עניין זה של יכולת לדרוש את התורה מ"ט בפנים שונות ואפילו סותרות, אינו רק עניין של מבחן ידע ובקיאיות וחרירות הלימוד, כמו שמשמע מדברי הגמרא בסנהדרין ז ע"א: "אין מושיבין בסנהדרין אלא מי

שני חברים שעוסקין בדבר הלכה, זה אומר בית אב של הלכה וזה אינו אומר בית אב של הלכה, אמר הקב"ה: "ודגלו עלי אהבה".⁸

אמר ר' אחא: עם הארץ שקורא לאהבה איקבה, כגון ואהבת – ואייבת, אמר הקב"ה: ודילוגו עלי אהבה.⁹ אמר ר' יששכר: תינוק שקורא למִשָּׁה מִשָּׁה, לאהרון אֶהָרֹן, לעפרון עֶפְרֹן,¹⁰ אמר הקב"ה: וליגלוגו עלי אהבה.¹¹ אמר רבי חונייא לשעבר אדם מראה איקונין באצבעו והיה ניזוק, ועכשיו אדם מניח ידו על האזכרה כמה פעמים ואינו ניזוק, ולא עוד אלא שאמר הקב"ה וגודלו עלי אהבה, ורבנן אמרי: אפילו התינוק מדלג על האזכרה כמה פעמים ואינו ניזוק, ולא עוד, אלא אמר הקב"ה ודילוגו עלי אהבה.¹² אמר ר' ברכיה: אפילו אותן הדיגולין שדיגל יעקב באביו¹³ – הא מה דאת אמרת:¹⁴ "ואת עורות גדיי העזים הלבשה על ידיו" (בראשית כז טז). אמר הקב"ה: בהן אני משרה שכניתי, זהו שכתוב: "ועשית יריעות עזים לאוהל על המשכן" (שמות כז ז). ולא עוד, אלא שאמר הקב"ה: ודגלו עלי אהבה – ודיגולו עלי אהבה.¹⁵

שיודע לטהר את השרץ מהתורה". ובגמרא עירובין יג ע"ב: "תלמיד ותיק היה ביבנה שהיה מטהר את השרץ במאה וחמשים טעמים". ומדרש תהלים (שומר טוב; בובר) מזמור יב מגלה לנו מיהו אותו תלמיד ותיק: "ר' אבהו בשם ר' יונתן אמר: תלמיד וותיק היה לו לר' עקיבא, ור' מאיר שמו, והיה מטהר את השרץ מן התורה במ"ט פנים טהור, ובמ"ט פנים טמא". זה ענין מהותי בתורה, באופן לימודה וקביעת ההלכה, וכדברי הירושלמי סנהדרין פרק ד הלכה ב: "אמר רבי ינאי: אילו ניתנה התורה חתוכה לא היתה לרגל עמידה. מה טעם וידבר יי' אל משה? אמר לפניו: ריבונו של עולם, הודיעני היאך היא ההלכה. אמר לו: אחרי רבים להטות. רבו המזמין – זכור, רבו המחייבין – חייבו. כדי שתהא התורה נדרשת מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור. מיניין? ודגלו. וכן הוא אומר: "ואמרות יי' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ מזוקק שבעתים". וזה נושא מרכזי ומהותי הדורש התייחסות והעמקה בנפרד.

⁷ אל תקרא ודגלו עלי אהבה, היינו שהדגל של הדוד (הקב"ה) הוא אהבה, אלא: ודגלו עלי – באהבה, היינו שהרעיה (כנסת ישראל), קיבלה את דגלו של הקב"ה, את היכולת לדרוש את התורה מ"ט פנים לכאן ומ"ט פנים לשם – באהבה.

⁸ גם דגלו של זה שלא אמר בית אב של הלכה, היינו לא זכה לכוון לעיקרה של ההלכה ולהצביע על מקורה, רק השתתף בדיון בבית המדרש ואולי סייע בעקיפין לבן הפלוגתא שלו לכוון לבית אב של ההלכה, גם הוא באהבה. ראה דרשה דומה בפרשה א בשיר השירים רבה, על הפסוק: "ישקני מנשיקות פיהו – ר' נחמיה אמר: שני חברים שהיו עסוקים בדבר הלכה, זה אומר בית אב של הלכה וזה אומר בית אב של הלכה, אמר הקב"ה: שוקיותיהון (תשוקתם) על ידי".

⁹ גם מי שטועה בקריאת פסוק! ראה מנגד דעה מאד מחמירה בשיאיות, ויקרא רבה יט ב: "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד – אם אתה עושה דל"ת ר"ש, אתה מחריב את כל העולם כולו. כי לא תשתחוה לאל אחר (שמות לד) – אם אתה עושה ר"ש דל"ת, נמצא את מחריב את כל העולם כולו. ולא יחללו את שם קדשי (ויקרא כב) – אם אתה עושה ח"ת ה"א, נמצא מחריב את העולם כולו. כל הנשמה תהלל יה הללויה (תהלים קג) – אם אתה עושה ה"א ח"ת, אתה מחריב את העולם. כחשו בה' (ירמיה ה) – אם אתה עושה ב"ת כ"ף, מחריב העולם. בה' בגדו (הושע ה) – אם אתה עושה ב"ת כ"ף, אתה מחריב את כל העולם ועוד". ראה גם דברי ר' ישמעאל לר' מאיר שהיה לבלר, בגמרא סוטה כ ע"א: "בני, הוי זהיר, שמלאכתך מלאכת שמים היא, שמא תחסיר אות אחת או תתיר אות אחת, נמצאת אתה מחריב את כל העולם כולו!". ואילו כאן, אדם קורא "ואייבת" במקום "ואהבת" (בקריאת שמע) והקב"ה אומר: "ודילוגו עלי אהבה". בפשוט, נראה שההבדל הוא בין כתיבה לאמירה, אך אולי לפנינו גם גישות שונות לפי זמנים ותקופות שונות. עוד לגבי היחס לשיבושים כולל של הרב המלמד, ראה גמרא בבא בתרא כא ע"א: "אמר רבא: הני תרי מקרי דרדקי, חד גריס ולא דייק וחד דייק ולא גריס – מותבינן ההוא דגריס ולא דייק, שבשתא ממילא נפקא. רב דימי מנהרדעא אמר: מותבינן דדייק ולא גריס, שבשתא כיון דעל – על". וגם זה נושא לענות בו בהזדמנות.

¹⁰ נראה שהמכנה המשותף לכל השיבושים האלה הוא החלפת החול"ם בפת"ח, אבל יש שמסבירים קצת אחרת. אולי היה זה סוג של שיבוש של אנשים שלא יכלו לבטא את תנועת החול"ם.

¹¹ ליגלוגו הוא כמו עילגותו או גמגומו ונראה שמדרש זה הוא מקור לסיפורי חסידים על תפילות של עמי ארצות ואנשים שאינם בקיאים בתפילה, שתפילתם מתקבלת באהבה. ואולי צריך גם להסיק מכאן לגבי דקדוקים קפדניים מדי בקריאה בתורה שיש להעיר ולתקן אבל לא "לשגע" את בעל הקריאה ובוודאי לא להלחיצו, כשברור שאינו יודע את הקריאה ולא התכוון כראוי (רק נענה ללחץ הגבאים), ולביישו. אולי עדיף לספוג כמה קלקולים בקריאה ולדלג באהבה, מה גם שהיום יש בידי הקהל חומשים מדויקים. ולא באנו להורות הלכה למעשה.

¹² וכן הוא במדרש במדבר רבה ב ג: "רבי יהודה אומר: הביאני אל בית היין – למרתף הגדול של יין זה סיני. ולמדני משה תורה שהיא נדרשת מ"ט פנים, מניין? ודגלו עלי אהבה. א"ר חנינא: בראשונה כל מי שהיה מראה איקונין של מלך באצבע, היה נהרג. והתינוקות הולכים לבית המדרש ומראים את האזכרות באצבע! אמר האלהים: ודגלו עלי אהבה – וגודלו עלי אהבה. ר' יששכר אומר: ודגלו עלי אהבה – אפילו אדם יושב ועוסק בתורה ומדלג מהלכה להלכה ומפסוק לפסוק, אמר הקב"ה: חביב הוא עלי: ודגלו עלי אהבה – ודילוגו עלי אהבה". עניין זה של הצבעה על האיקונין של המלך לא מצאנו מה מקור הדבר, אדרבא, מצאנו הצבעות חיוביות. נראה שזה היה איסור של המלכות. ראה שיר השירים רבה ג א: "ביס ראו אותו בפרהסיא שנאמר: וירא ישראל את היד הגדולה, והיו העוללים מראים אותו באצבען ואומרים: זה אלי ואנוהו". וכן הוא בשמות רבה כג טו: "... אין אנו יודעות אם כאן הוא אם במקום אחר הוא, אלא בכל מקום שהוא ברוך כבוד ה' ממקומו. ועולי היס כל אחד ואחד מראה באצבעו ואומר זה אלי ואנוהו". ולעתיד לבוא, סוף מסכת תענית: "עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר: ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו". ואולי היוצא מן הכלל מעיד על הכלל וצריך עיון נוסף.

¹³ נשמע כאילו דל"ת ור"ש מתחלפות, דיגל – ריגל. ראה תוספות עבודה זרה כב ע"ב על הביטוי בגמרא שם: "רגלא בחבריה ידע" שמצטט גם את הפסוק במשלי טז י: "קָסָם עֲלֵי־שִׁפְתֵי־מִלְךָ בְּמִשְׁפָּט לֹא יַעֲלִיפוּ". ואלה דבריו: "רגלא בחבריה ידע – בקונטרס גריס רגלא בר"ש לשון רגיל כמו לא רגל על לשונו (תהלים טו). ורבינו תם גרס כפירוש הערוך דגלא בדל"ת לשון שקרן שכן מתרגם (משלי טז) במשפט לא ימעל פיו לא ידגל פומיה. והכי קאמר: שקרן בחברו מכיר". על יעקב, ראה דבריו [בא אחיך במרמה](#) בפרשת תולדות, וכאן המדרש מסנגר על יעקב והופך גם את הדילוגין שעשה ליצחק – לאהבה.

¹⁴ זה מה שאתה אומר – זה מה שהכתוב אומר.

¹⁵ וכך יש להבין גם את מדרש במדבר רבה פרשה ב סימן ג המתאר את מסע הדגלים במדבר: "ודגלו עלי אהבה – אמר הקב"ה: יש לאומות דגלים ואין חביב עלי אלא דגלו של יעקב, הה"ד ודגלו עלי אהבה". יריעות העזים על המשכן ומסע הדגלים במדבר הם

רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי: אמרה כנסת ישראל: הביאני הקב"ה למרתף גדול של יין זה סיני, ושם ראיתי מיכאל ודגלו, גבריאל ודגלו. וראו עיני טקסים של מעלה ואהבתי אותם. באותה שעה אמר הקב"ה למשה: הואיל ורצונם של בני לחנות בדגלים, יחנו בדגלים, זהו שכתוב: "איש על דגלו באותות" (במדבר כ ב).¹⁶

מסכת סוטה דף מט עמוד א – כאשר תלמידי חכמים אינם נוחים זה לזה

וא"ר אילעא בר יברכיה: שני תלמידי חכמים הדרין בעיר אחת ואין נוחין זה לזה בהלכה - אחד מת ואחד גולה, שנאמר: "לנוס שמה רוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת" (דברים ד מב), ואין דעת אלא תורה, שנאמר: "נדמו עמי מבלי הדעת" (הושע ד ו).¹⁷

שבת שלום ומועדים לשמחה

מחלקי המים

אות שנשלח ליעקב על אותה רמאות, אותם דילוגים שדיגל/ריגל באחיו ובאביו. משמע, לאו מילתא זוטרא היה אותו מעשה שזקוק לכפרה שכזו.

¹⁶ אחרי כל הדרשות הסמליות, באה דרשה זו שדגלו עלי אהבה הוא מסע הדגלים של ישראל במדבר. ראה הרחבת תיאור זה והקשר למעמד הר סיני במדרש במדבר רבה פרשה ב סימן ג: "הביאני אל בית היין - בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר: רכב אלהים רבותים אלפי שנאן (תהלים סח יח), והיו כולם עשויים דגלים דגלים, שנאמר: דודי צח ואדום דגול מרבה (שיר השירים ה י). כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים. אמרו: אֶלְוָאֵי כַךְ אָנוּ נַעֲשִׂים דְּגָלִים כְּמוֹתֶיךָ. לַכֵּךְ נֵאמַר: הַבִּיאֲנִי אֶל בֵּית הַיַּיִן - זֶה סִינִי שֶׁנִּיתְּנָה בּוֹ הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְשְׁלָה בֵּינִי, שֶׁנֵּאמַר: וּשְׁתוּ בֵּין מִסְכְּתֵי (מְשָׁלֵי ט ה). הוּי: אֶל בֵּית הַיַּיִן - זֶה סִינִי. וְדָגְלוּ עָלַי אַהֲבָה - אִמְרוּ: אֶלְוָאֵי הוּא מַגְדִּיל עָלַי אַהֲבָה. וְכֵן הוּא אוֹמֵר: נִרְנְנָה בִישׁוּעַתְךָ וּבִשְׁם אֱלֹהֵינוּ נִדְגֹל (תהלים כ ו). אִמְרָ לֵהֶם הַקַּב"ה: מָה נִתְאוּיְתָם, לַעֲשׂוֹת דְּגָלִים דְּגָלִים? חַיִּיכֶם שֶׁאֵינִי מִמְלֵא מִשְׁאַלוֹתֵיכֶם, שֶׁנֵּאמַר: יִמְלֵא ה' כָּל מִשְׁאַלוֹתֶיךָ (תהלים כ, המִשְׁךְ הַפְּסוּק הַקּוֹדֵם). מִיָּד הוֹדִיעַ הַקַּב"ה אֶהְבְּתוּ לְיִשְׂרָאֵל וְאִמְרָ לְמֹשֶׁה: לֵךְ עֲשֵׂה אוֹתָם דְּגָלִים כְּמוֹ שֶׁנִּתְאוּוּ: אִישׁ עַל דְּגָלוֹ בְּאוֹתוֹתָי. רָאֵה דְּבָרֵינוּ אִישׁ עַל דְּגָלוֹ בְּפִרְשֵׁת בְּמִדְבָר. הַתִּיאוֹר הַצִּיּוּרִי שֶׁל חֲנִיית וּמִסַּע בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר דְּגָלִים וּבִסְדֵר מוֹפְתֵי, לֹא בָא כְּנִרְאָה רַק מֵהֶרְצוֹן הַהִידְמוֹת לְמֵלָאכִים לְמַטָּה, אֲלֵא גַם לְהִשְׁתּוֹת עִם דְּגָלִים וּמַחֲנוֹת שֶׁהִכִּירוּ הַדְּרָשָׁנִים מִסְבִּיבְתָם הַיוּוֹנִית וְהַרוֹמִית. גַּם לָנוּ הַיִּיתָה פֶּעַם סֵדֵר מוֹפְתֵי כֵּזֶה.

¹⁷ ממעמד הר סיני חזרה אל בית המדרש הצנוע שבימינו. מדרש זה מהווה סגירת סוגריים למדרש בו פתחנו ולנושא "ודגלו עלי אהבה" בו עסקנו הפעם. שני תלמידי חכמים שמקשיבים זה לזה, שמדגילים ומגדילים אהבה זה לזה, גם אם תורתם אינה "סולת נקייה" ולעתים אף משובשת ומדגילה, עדיפים עשרות מונים על תלמידי חכמים מובהקים שבלהט לימודם "לשם שמים", משוכנעים שכל האמת נמצאת איתם. הראשונים, שמקשיבים זה לזה, אף הקב"ה מקשיב להם ומתקיים בהם: "היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני". דילוגם ודגלם ואפילו ליגלוגם הם באהבה. ואילו האחרונים שאינם מקשיבים זה לזה, סופם שמגיעים לכדי רציחה בבלי דעת. ציטוט זה ממסכת סוטה הוא הבסיס לסיפור של ש. י. עגנון "שני תלמידי חכמים שהיו בעירנו". ראה דברינו לפרשת ויקרא דעה קניית מה חסרת, דעה חסרת מה קניית. ראה מקבילות לגמרא זו בסוטה, בגמרא מגילה לב ע"א ובגמרא תענית ח ע"א.